

ACC. N:R M. 15345:1-8.

Landskap: Skåne ..... Upptecknare: Sante Gudmundsson,
Förlörsholm
Härad: Bjäre ..... Berättare: " "
Socken: Förlöv ..... Berättarens yrke: f.d. bokbindare
Uppteckningsår: 1959 ..... Född år 1895 i Förlöv

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Butikshandel på landsbygden.
s. 1-8.

LUF 95

14/11-59

ACC. N:R M. 15345: /.FOLKLIVS-
ARKIVET
LUNDButikshandel på Landsbygden

Startår Den första butiken i Förslövs socken startades av en kvinna något av åren mellan 1830 - 1840 Luf 95

System. Den första butiken i Förslövs socken var en privatägd lanthandel.

Innehavare: Den första innehavaren var en infödd ortsbo, en kvinna, efter ingånget äktenskap med en Åbo blev det i viss mån en bisyssla då jordbruk var huvudnäringen. Någon utbildning i affärsyrket har säkert inte förekommit. Bokföringskunnig lär nog inte innehavarinnan ha varit, men efter äktenskap har nog mannen varit något kunnig i dåtida bokföring, han var nämligen en av ortens första män som erhöll förtroendeuppdrag inom det allmänna.

Lokal och inventarier: Hur den första butiken såg ut kan inte nu redogöras för men efter vad äldre berättat var det inte några särskilda aragemang varesig vad beträffar hus eller inventarier. Disk har helt naturligt förekommit men hur den såg ut kan inte anges, kanske den endast bestått av det stora lämmabordet under de första åren.

Forts. å blad 2.

ACC. N:R **M. 15345:2.**

forts. fr. blad 1.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Lokalen således själva butiken har nog varit inrymd i den så kallade salen, här har säkerligen under de första åren inte förekommit eldning, ~~elkax~~ ej heller annan belysning än taljljus eller fotogenlampa. De hygieniska förhållanden i butiken var nog som de i allmänhet voro nämligen ganska prietiva.

Varuköp och Varusortering:

Varorna inköptes dels från grosister eller större handlande i den närbelägna staden som bytiksinnnehavaren besökte då han ville ha utökat sitt lager, dels köptes från lantbrukarena, eller som de kallades Åborana, på orten de varor som dessa kunde avyttra såsom smör, ost, fläsk, kött, spannmål m.m. i många fall blev det bytesaffärer. De varor som salufördes i denna första lanthandel var ju helt naturligt inte så många. Huvudsakligen var det specrier såsom Kåffe, smör, ost mjöl, salt kryddor, salt sill, fotogen, tyger, färdiga förkläden, huvuddukar, mössor, hattar, syarticklar ock dyl.. I regel lät folk själv tillverka och sy sina kläder o dyl. Kramarticklar förekom nog också i form av fingerringar, brocher, klockekedjor, knivar, pennor, till mera nödvändiga saker räknades nog porslin samt glasvaror m.m.

ACC. NR M. 15345:3.FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Personal: I denna butik fanns ej något personalproblem då den sköttes av ägaren och hans familj. I senare tid förekom i andra butiker i denna ort inte heller några biträden förrän fram mot sekelskiftet och då var det gerna någon eller några som hade, som man sade, lätt för att lära och som inte hade håg för jordbruket, som ville bli bodknoddar (det var nämligen mest manliga som sökte sig till den banan).
Handlanden kallades för hannelspatron.

Kundkretsen:

Handelsområdet var i regel hela byggen, men givetvis var det mest de som bodde närmast boden som var kunderna. Traktens ganska vitt spridda befolkning gjorde nog sina mästa affärer i den närbelägna staden då man i alla fall skulle dit, åtminstone på de regelbundet varje månad återkommande marknaderna. Att ange vilka varor som köptes mest är nog omöjligt, likaså varuslagens fördelning. Det är klart att vid hälgerna handlade man nog mer än annars.

Kundservise:

Har inga särskilda uppgifter på hur varorna slogs in. Struten som svarvades till av papper var mycket använd.

Forts. å blad 4

Forts. fr. blad 3.

ACC. N:R M. 15345: 4.FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

I regel hade kunden nog den då brukliga korgen med sig för att taga varorna i Hemsändning av varor förekom säkert inte i någon nämnvärd utsträckning. Huruvida att traktering förekom i denna här affär kan inte anges, men fram på och efter sekelskiftet så förekom i regel att kunderna bjöds på sprit eller vin. ~~Några fastställda butikstider förekom inte.~~ Det var mest alkoholfritt vin som bjöds. Karramellstruten hem till glyttana var obligatorisk, Likaså bjöds alltid på en pris snus när dylikt köptes. Några fastställda butikstider förekom inte.

Betalning och bokföring:

Betalningen gjordes dels i kontanter dels genom byte med naturprodukter och dels genom Kredit. Efter sekelskiftet vet jag att det var mycket brukligt att handla på bok, således att få varorna uppskrivna i en kontrabok och så fick man betala när man kunde. Krediten kunde i regel för dem som hade bok med affären få bli ganska lång då den som hade bok ansågs som en säker betalare. Folk var i allmänhet rädda för att handla för mycket på kredit och att bli krävd ansågs som skam.

Forts. på blad 5.

ACC. N:R M. 15345 : 5,

Forts. fr. blad 4

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Varorna var i regel prismärkta åtminstone på senare tid.

Chiffer för priset användes åtminstone fram på 1900 talet.

Prutning var mycket vanlig och vanligt var även att handlanden slog av på det begärda priset. Någon särskild bokföringsmetod

förekom säkert inte i denna här omnämnda första butiken, men senare vet jag att på orten fanns affärsmän som hade mycket noggrann dubbel bokföring.

Konkurens:

Konkurens förekom här inte förrän fram mot sekelskiftet då det öppnades fler affärer: Det gällde i huvudsak då att sälja billiga och att bjuda, och även att ge på köpet. I all synnerhet till jul förekom att någon julgåva gavs. Ju bättre kund ju bättre gåva.

Butikens funktioner utöver försäljning av varor:

I den första butiken förekom det att folk även anlätade handelsmannen till rådfrågningar i särskilda spörsmål då han var kommunal förtroendeman. Senare fick butiken även tjänstgöra som en avläggare för post då man brukade att där prenera på tidningen. Sedan tel. blivit vanligt så brukade man alltid be att handlaren telefonerade för dem som behövde detta.

Fortsättning blad 6

forts. fr. blad 5

ACC. NR M. 15345:6.FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Det är ~~klart~~^{klart} att genom handelsbytiken spreds det en hel del nyheter. Skrivelser och dylik hjälp fick man gärna av handelsmannen. Vid större fäster bröllop begravningar o dyl. lånade man gärna glas o porslin ty då kunde man få betala det som slogs sönder och så hade man räddat sina egna serviser.

Handelsbodens inflytande på levnadsvanorna.

Vad beträffar den här omnämnda första handelsbodens inflytande på levnadsvanorna så var det inte något. Senare kunde det väl ha blivit att man kanske använde mer av de varor som inte annars hade kunnat anskaffas så lätt .tex. kaffe snus o toback . I hemmen förfärdigade saker tog man i regel till marknaderna med men i många fall så bytte man gärna med handlanden . Klädedräkten blev kanske något bättre därför att man hade lättare tillgång till bättre, eller kanske lättare att växla om från den ena sorten till den andra.

Butikshandel på Lunds bygden

Förslövs socken ~~327~~ är en Lantbruksbygd med en på senare tid mer och mer befolkad tätort som i äldre tider kallades Slammarp men på senare tid fått namnet Förslövsholm.

Innom socknen har i äldre tider, som ock i nuvarande tid, jordbruket varit huvudnäringen, men även hantverk och handel har sina rötter ganska långt tillbaka i tiden.

Förslövs sockens första hannelsbo var belägen i Vistorps by. ~~KÅXÅ~~ således ej i tätorten, Denna hannelsbo var inrymd i det så kallade Spångarhuset och lär nog ha startat sin verksamhet någon gång mellan 1830 - 1840 fullt exakta uppgifter står inte att få. Den första ägare skall ha varit en kvinna som ~~XXXXXX~~ anskaffade sådana varor som de omkringboende kunda ha behov av. Sedan Lantbrukaren, eller som det på den tiden kallades Åbon, Troed Svensson ingått äktenskap med affärsidnerskan så skötte de gemensamt denna affär fram till 1876 då den helt nedlades. Det blev kanske mest byteshandel då ortens Åboar där kunde lämna sådana produkter som de ~~XXXXXX~~ hade överskott på och kunde undvara såsom smör, ost, kött, fläsk, spannmål odyl. För dessa kunde de istället erhålla andra varor såsom kaffe, socker, salt, kryddor, toback och snus och andra varor som de ej själv kunde producera.

År 1865 startade Nils Jönsson en hannelsbutik i Viarp i Sisse Pellens hus. Denna butik var belägen något längre från Tätorten. I den butiken salufördes i stort sett alla de varor som på den tiden behövdes av en sparsam och fattig befolkning. År 1880 upphörde Jönsson med denna hannelsbo. En Målare ~~XXXXXX~~ Schalin startade då en butik i Förslövs kyrkby söder om kyrkan. Denna butik nedlades på 1890 talet. I Förslövs Kyrkby nordost om kyrkan fanns vid denna tid också en butik som ägdes av Nils Troedsson, i dagligt tal kallad Flueslygen.

År 1890 startade Nils Jönsson åter en butik denna gång Slammarp. Efter att ha byggt en ny butikslokal i Vistorp flyttade han affären dit. Denna affär var nu belägen i tätorten där var då redan en annan affär i Slammarp också denna intill Järnvägen. Den var ~~XXXXXX~~ Anton Olsson som samtidigt som Skåne - Hallands järnväg år 1885 öppnades för trafik, *startade en välsortad lanthandel.*

I Karstorps by var det en som hette Pramberg som under ~~ZZZZZZ~~ sista hälften av 1800 talet idkade handel dels i sin bostad och dels genom att gå omkring med varorna i gårdarna och husen. Det var mest

Landskap: Skåne Berättare: Sante Gudmundsson
Härad: Bjäre Berättarens yrke: f.d.bokbindare
Socken: Förslöv Berättarens adress: Förslövsholm
Uppteckningsår: 1959 Född år 1895 i Förslöv

Upptecknare: berättaren

Skåne
Bjäre hd.
Förslövs sn.
uppt.år 1959

uppt. o. ber. av
f.d.bokb. Sante Gud-
mundsson, Förslövsholm
född år 1895 i Förslöv

M. 15345 : 8.

småkräms som han i huvudsak handlade med såsom pennor o annat skriv-
material svavelstickor ,snus som han vägde upp i strutar hemma ,lomme-
knivar ,fingerringar ,brocher odyl.

Ungefär såhär var handelen ordnad fram till sekelskiftet.

Efter sekelskiftet kom det fler handlande och då hade vi också en-
del gårdfariehandlande om dessa handlande som besökte oss här, har jag
i en särskild artikkel i den nu nedlagda tidskriften Skåneland nr.10
årgång 1950 skrivit ~~XXXXX~~ och redogjort för.

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folklivsforsk-
ning vid Lunds universitet

